

Universitatea "Politehnica" din București
Facultatea de Electronică, Telecomunicații și
Tehnologia Informației

Programarea Calculatoarelor (limbajul C)

Curs 1 – Introducere

Prof. Bogdan IONESCU

2016-2017

Bibliografie

[1] Curs,

[2] C. Dan, D. Burileanu, "**Introducere în programarea calculatoarelor. Limbajul C**", Editura Printech, București, 2001.

[3] D. Burileanu, C. Dan, M. Pădure, "**Programare în C. Culegere de probleme**", Editura Printech, București, 2004.

[4] Îndrumarul de laborator (disponibil la laborator),

[5] Orice altă carte de C/C++, Internet !

Curs Programarea Calculatoarelor, Prof. Bogdan IONESCU, 2016-2017

Cuprins

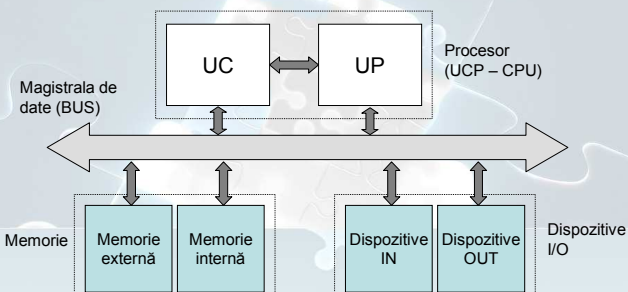
- 1.1. Sisteme de calcul (modul de funcționare)
- 1.2. Hardware și Software
- 1.3. Limbaje de programare (generalități)

Curs Programarea Calculatoarelor, Prof. Bogdan IONESCU, 2016-2017 1/35

1.1. Sisteme de calcul (modul de funcționare)

Curs Programarea Calculatoarelor, Prof. Bogdan IONESCU, 2016-2017 2/35

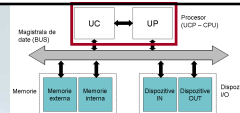
Sistem de calcul = echipament electronic destinat prelucrărilor complexe ale informației.

Curs Programarea Calculatoarelor, Prof. Bogdan IONESCU, 2016-2017 3/35

Procesorul: UC + UP

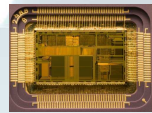
CPU – Central Processing Unit

- **UP** = unitatea de prelucrare, efectuează **operații simple** (aritmetice și logice) asupra unor operanți (date) preluate din memorie; rezultatele → în memorie.
- **UC** = unitatea de control, coordonează funcționarea celorlalte blocuri pe baza unor **comenzi** (instrucțiuni din mem.)

→ parte integrantă a informației transmise calculatorului de către utilizator.

microprocesor = o singură capsulă de circuit integrat.

Ex. Intel 80486

Curs Programarea Calculatoarelor, Prof. Bogdan IONESCU, 2016-2017 4/35

Memoria: internă + externă.

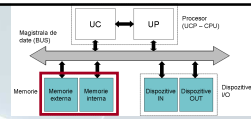
- **Memoria internă** = o colecție de celule de memorare organizată ca o secvență de cuvinte (word) binare (numere).

Un bit = 0 sau 1, un cuvânt = 8 biți, ex.: 00000001, 10101010

> Memoria este organizată matriceal, fiecare locație este identificată cu un număr de ordine numit și **adresă**.

> Din punct de vedere funcțional (nu fizic) memoria este de două tipuri:

- **memorie de date**: conține operanzi, rezultate și rezultate parțiale,
- **memorie de program**: conține instrucțiunile (comenzile) care asigură prelucrarea corespunzătoare a datelor.

Memoria.

> Organizarea datelor:

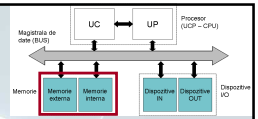
în general cuvinte pe 8 biți = **octet** sau **byte**.

> Prefixele folosite pentru a desemna capacitatea memoriei:

1 **byte** = 8 biți
1 **kilo-byte** (kB) = 1024 bytes = 2^{10} bytes
1 **mega-byte** (MB) = 1024 kB = 2^{20} bytes
1 **giga-byte** (GB) = 1024 MB = 2^{30} bytes
1 **terra-byte** (TB) = 1024 GB = 2^{40} bytes etc.

> Atenție: 1Mb $\neq$ 1MB. De regulă capacitatea de transfer a rețelelor este exprimată în Mb (mega-biți):

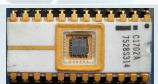
1Mb = 2^{20} biți, 1MB = 2^{20} bytes = $2^{20} \times 8$ biți

Memoria.

> Din punct de vedere fizic, memoria internă este de două tipuri:

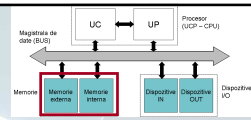
- **ROM** – Read Only Memory: este o memorie permanentă. Conținutul acesteia rămâne intact chiar în lipsa alimentării cu curent. Nu poate fi scrisă de programe.
- **RAM** – Random Access Memory: este o memorie volatilă al cărei conținut se pierde în momentul în care se oprește alimentarea acesteia cu curent. Este o memorie de lucru.

Ex. EPROM Intel 1702

Ex. Kingmax DDR 512MB

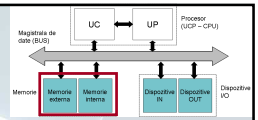

Memoria.

- **Memoria externă** = un suport extern de stocare a informației. De regulă este folosită pentru a păstra cantități mari de informație.

Exemple:

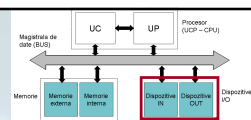
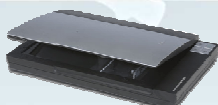
- **FD** (floppy disk drive): 3½-inch, 1.44MB
- **CD-ROM** (compact disk - read only memory): <700MB
- **HD** (hard disk drive): 500GB, etc.
- **FD** (flash drive): 256GB, etc.

Dispozitivele I/O (In/Out).

- **Dispozitivele de intrare** = dispozitive electronice ce permit introducerea informației într-un sistem de calcul (date și/sau programe). Permit interacția om-mașină.

Exemple: tastatura, mouse-ul, microfonul (sunet), camera WEB (sunet-imagine), tableta grafică (mișcări ale mâinii), scanner-ul (documente fizice), scanner de amprentă (fingerprint), etc.

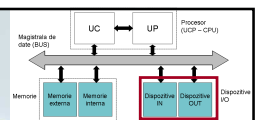

Dispozitivele I/O (In/Out).

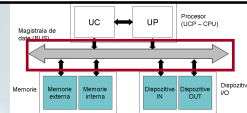
- **Dispozitivele de ieșire** = dispozitive ce permit transmiterea către operator a informației (rezultate, date, etc.).

Exemple: monitorul (informație vizuală), imprimanta (informație pe suport fizic), placa de sunet (informație audio), etc.

> Există bineînțeles și **dispozitive mixte**, In/Out, de exemplu: placa de rețea (primește și transmite informații), Fax Modemul, memoria externă poate fi văzută ca un astfel de dispozitiv.

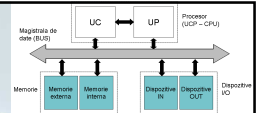
Magistrala de date (BUS).

> Circuitele de legătură dintre unitatea centrală de prelucrare, memoria internă și dispozitivele periferice formează **magistrala de date (BUS)**.

> BUS-ul este astfel un sub-sistem ce transferă informația în interiorul sistemului de calcul, între componentele acestuia.

Unitatea de prelucrare (UP):
conține circuite logico-aritmetice și registre de memorie.

> **Registreele** sunt tot locații de memorie ce sunt interconectate "strâns" cu circuitele logico-aritmetice (de regulă pe același integrat pentru a fi accesate rapid).

> Operațiile ce pot fi efectuate sunt:

- operații aritmetice: +, -, x, /,
- operații logice: conjuncție (ȘI), disjuncție (SAU), negație:

$$(13 > 10) \text{ ȘI } (5 < 3) = 0 \text{ (Fals)}$$

$$(13 > 10) \text{ SAU } (5 < 3) = 1 \text{ (Adevărat)}$$

$$\text{NOT } (10 > 5) = 0 \text{ (Fals)}$$

Operațiile ce pot fi efectuate (continuare):

- comparații: =, ≠, <, >, ≤, ≥,

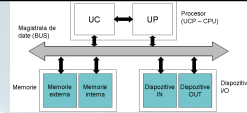
- deplasări ale biților de pe o poziție pe alta în cadrul aceluiași cuvânt binar:

$$9 \text{ (baza 10)} = 2^3 + 2^0 \rightarrow 0 \ 0 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 0 \ 1 \text{ (binar)}$$

$$128 = ??? \text{ dar } 255 = ???$$

$$\text{shift left } (0 \ 0 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 0 \ 1) = 0 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0$$

$$\text{shift right } (0 \ 0 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 0 \ 1) = 0 \ 0 \ 0 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 0$$

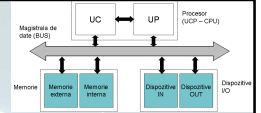
Unitatea de control (UC): corelează operațiile elementare ale fiecărui bloc în cadrul executării unei operații mai complexe.

- fiecare operație de executat înseamnă o secvență unică de semnale de control generate de UC.

- fiecare operație se execută **secvențial**.

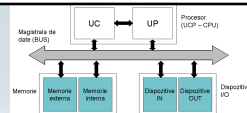
UC determină care operație elementară trebuie executată pe baza unui cod binar citit din memorie.

→ acesta este decodificat (recunoscut) de UC iar apoi este declanșată secvența tipică de semnale de control ce conduc ulterior la execuția operației dorite.

Operațiile se înlănțuie astfel:

operație de executat →
cod binar (instrucțiune) →
decodificare de către UC (recunoaștere) →
declanșare secvență tipică de semnale de control →
se execută operația dorită

1.2. Hardware - Software

După cum am menționat, pentru execuția unei anumite sarcini (job) sistemul de calcul are nevoie de o succesiune de instrucțiuni (coduri binare)

→ declanșează o secvență de operații elementare efectuate de blocurile constituente.

program = secvență de instrucțiuni ce sunt recunoscute de sistemul de calcul și pot fi executate de acesta.

→ sunt organizate logic și coerent după un anumit **algoritm**.

algoritm = un procedeu (inteligent) de combinare a unor operații standard în scopul realizării unei anumite prelucrări mai complexe a informației.

hardware = ansamblul structurii fizice a sistemului de calcul.

Ex. PC clasic

Ex. DSP – Digital Signal Processor

software = mulțimea programelor necesare sistemului de calcul pentru a îndeplini o serie de sarcini.

Exemple: sisteme de operare (Windows, Linux), procesoare de text (Word, WinEdt), medii de dezvoltare (Borland Builder, Matlab), antivirusi, prelucrare de imagini, etc.

> Funcționarea calculatorului trebuie privită prin prisma **dualității hardware – software**.

> Acestea nu își au rostul considerate separat:

- un sistem hardware fără sistem de operare nu are nici o valoare fiind inutilizabil. De asemenea un sistem hardware fără software adecvat este nerentabil.

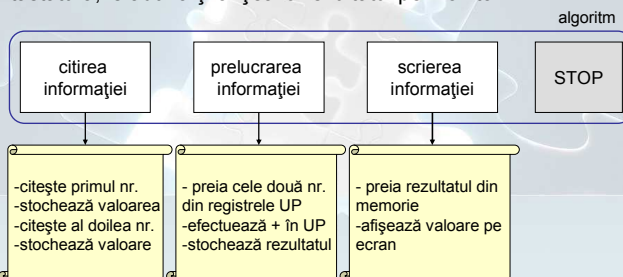
Exemplu: degeaba procesorul prelucrează date pe 64 biți dacă programele lucrează pe 32 biți,

- un pachet de programe nu-și are sensul fără sistemul fizic hardware (este mai folosit în bibliotecă).

O primă abordare a soluționării unei probleme de calcul folosind un sistem de calcul

Enunț: să se scrie un algoritm care citește două numere de la tastatură, le adună și afișează rezultatul pe monitor.

1.3. Limbaje de programare (generalități)

Programul este “intermediarul” dintre problema ce trebuie rezolvată, formulată în limbaj natural, și activitatea concretă a sistemului de calcul, formulată în limbaj mașină.

Limbajul de programare = limbaj *formal* în care se scrie programul. Ideal, cât mai intuitiv pentru utilizator dar și cât mai rapid.

date: obiectele programelor, valori numerice, valori textuale, date complexe, etc.

instrucțiuni: codifică operațiile ce trebuie executate de sistem, ex.: **printf** (scriere pe dispozitivul de ieșire) etc.

Datele – obiectele programelor

- **date elementare**: a căror structură nu poate fi modificată de către utilizator.
  - > Acestea sunt de mai multe tipuri: *numerice* (întregi, reale), *logice* (booleene 0 sau 1), *alfanumerice* (caractere, text).
- **date structurate**: date complexe (grupuri de date elementare), ce poartă informație atât prin valoare cât și prin structură.
  - > Acestea sunt de mai multe tipuri: *tablouri*, *structuri*, *clase*.

1/9	1/9	1/9	structură "persoana" { Nume (alfanumeric) Vârstă (întreg) Greutate (real) ... }
1/9	1/9	1/9	
1/9	1/9	1/9	

Datele – obiectele programelor (continuare)

> Datele sunt desemnate în cadrul programelor prin intermediul **variabilelor** și a constantelor (caz particular de variabilă).

variabila = fizic reprezintă o zonă de memorie ce găzduiește anumite date.

- variabilele sunt desemnate prin nume simbolice denumite și *identificatori*.
- variabilele sunt de un *anumit tip* ce indică tipul valorilor conținute de acestea precum și structura acestora (simplă, tablou, structură de date, etc.)

Exemplu: **int x**; → identificator="x", tip de date=întregi (int);
la o anumită adresă se va aloca spațiu pentru valorile lui x.

Instrucțiunile – componenta funcțională

Pot fi:

- **declarații**: prin care se definesc identificatorii și atributele variabilelor.

int x (de acum înainte "x" desemnează o variabilă întreagă)
float y=3.1 (de acum înainte "y" este real și are valoarea 3.1)

- **comenzi**: prin care se realizează prelucrarea efectivă a datelor conținute în variabile și constante.
  1. *comenzi elementare*: atribuirea de valori, citirea, scrierea, apelarea de funcții, etc.
  2. *comenzi structurate*: decizia, execuția în buclă, etc.

Limbaje de programare

> Există o mare varietate de limbaje de programare. Acestea diferă unele de altele în funcție de următoarele aspecte:

- apropierea de limbajul mașină,
- problemele care le rezolvă,
- modul în care se stabilește asocierea nume simbolic – variabilă,
- facilitățile oferite utilizatorului,
- modul în care sunt apelate prelucrările

Limbaje de programare – scurt istoric

~1947 primele limbaje de programare sunt limbajele mașină; gamă de instrucțiuni minimă, apropiată de hardware
→ dificultatea de scriere a programelor complexe

<i>cod binar</i>	<i>cod hexazecimal</i>	
10001011	8B	} citire număr întreg în registrul AX
01000101	45	
00001010	0A	} citire număr întreg și adăunare în registrul AX
00000011	03	
01000101	45	
00010100	14	

1954 FORTRAN (John Backus IBM), programare de *nivel înalt*, permitea folosirea numelor de variabile, expresii complexe și proceduri (sub-programe).
→ științific (FORMula TRANslating)

Limbaje de programare – scurt istoric (continuare)

1954 FORTRAN

Revizuit în 1978 și 1990, încă folosit de comunitatea științifică datorită eficienței acestuia și a bibliotecilor de funcții de prelucrare disponibile (cel mai longeviv limbaj).

```
READ INPUT TAPE 5, 501, IA, IB, IC  
501 FORMAT (3I5)
```

```
IF (IA) 777, 777, 701  
701 IF (IB) 777, 777, 702  
702 IF (IC) 777, 777, 703  
703 IF (IA+IB-IC) 777,777,704  
704 IF (IA+IC-IB) 777,777,705  
705 IF (IB+IC-IA) 777,777,799  
777 STOP 1
```

Limbaje de programare – scurt istoric (continuare)

1958 ALGOL: folosire restricționată (limbaj sub licența), concurență FORTRAN.

1960 COBOL destinat aplicațiilor de gestiune, sintaxa cât mai apropiată de limba engleză.

ADD YEARS TO AGE → age = age + years

1963 BASIC (Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code), în principal cu scop educativ.

> În ciuda diversității reduse de instrucțiuni devine foarte popular datorită ușurinței utilizării acestuia.

> Programe nestructurate → mentenanță dificilă.

Limbaje de programare – scurt istoric (continuare)

1970 Pascal (Niklaus Wirth) dezvoltat în scopul predării programării structurate și modulare.

Preia punctele forte ale limbajelor COBOL, FORTRAN și ALGOL → limbaj "elegant", simplu, înlocuiește BASIC ca limbaj de inițiere.

```
program Hello(output);  
var  
  a:string;  
begin  
  write('introduceți numele: ');  
  readln(a);  
  writeln('salut ', a);  
end.
```

Limbaje de programare – scurt istoric (continuare)

1970 C (Dennis Ritchie, laboratoarele Bell) dezvoltat în scopul programării sistemului de operare UNIX.

> Limbaj de programare "puternic". Datorită folosirii pointerilor permite apropierea de limbajul mașină precum și accesul la dispozitivele hardware ale sistemului, rămânând totuși un limbaj de programare de nivel înalt.

1980 Smalltalk-80 (inițial Alan Kay 1969, ulterior Xerox) motivat de necesitatea de programe tot mai complexe; propune o nouă direcție de programare = *programarea orientată pe obiecte*.

1985 C++ (laboratoarele Bell) extensie obiect orientată a limbajului C, instrucțiuni noi, programare mai eficientă, viteză de lucru crescută.

Limbaje de programare – scurt istoric (continuare)

1980-1990 limbaje interpretate sau semi-interpretate motivate de dezvoltarea Web (dezvoltare de pagini Web dinamice, aplicații client-server, etc.)

Exemple: Perl (Larry Wall, 1987), Tcl (John Ousterhout, 1988), Python (Guido van Rossum, 1990), PHP și Java (Sun Microsystems, 1996) ...

1995 Common-LISP: primul limbaj orientat obiect standardizat de ANSI - American National Standards Institute.

2000 C# (Microsoft): permite folosirea simultană a mai multe tipuri de programare (multi-paradigm).

...

Paradigme de programare (moduri de programare)

- **Programare imperativă:** în care calcul înseamnă o secvență de comenzi (FORTRAN, C, Pascal).

Exemplu: citește X, citește Y, calculează X*Y, pune rezultatul în variabila Z.

- **Programare funcțională:** în care calcul înseamnă evaluarea unor funcții în sensul matematic (Lisp, Python). Programele sunt grupuri de funcții (sub-programe).

- **Programare obiect orientată:** definirea de obiecte care interacționează între acestea prin intermediul mesajelor (C++, Java).

Paradigme de programare (continuare)

- **Programare logică:** în care calcul înseamnă o serie de declarații logice (Prolog).

Exemplu: Cezar este om, Toți oamenii sunt muritori.
→ Cezar este muritor.

- **Programare concurentă:** în care calculul este divizat în mai multe sarcini ce apoi sunt executate în paralel.

Notă: Un anumit limbaj de programare poate oferi mai multe moduri de programare, acestea nu sunt exclusive.

Exemplu: C++, programare funcțională, obiect orientată, concurentă, etc.

Sfârșitul Cursului 1